

родных, потеря домашнего очага. Это не проходит бесследно: кто-то становится агрессивным, кто-то – замыкается в себе, кто-то – охвачен страхом и душевной болью. «Война» – страшное слово.

Сегодня, как никогда, мы понимаем, что главное на земле – мир. Недаром испокон веков входящий в чужой дом говорил: «Мир вашему дому!», на что получал ответ: «С миром принимаем!».

Мир – главное условие жизни. Война – преступление против неё. Так было всегда, так будет всегда. «Я знаю, что война – сплошное зверство, и что на войне люди, ни в чем не повинные друг перед другом, истребляют друг друга, будучи насильно поставлены в состояние самообороны», – писал Максим Горький. Нам есть к чему прислушаться. Нам есть о чём задуматься. Нам есть что прокричать всему миру: «Дорогие люди! Берегите жизнь! Мир вашему Дому!».

Що спричинило долучення до волонтерства?

Як впливає волонтерство на зрілість суспільства?

Чи існує «межа», яка показала б, що волонтерство себе вичерпало?

Кому допомагають такі організації?

Розділ 6.

Коли **війна** – це більше, ніж просто слово. Історія мого волонтерства

Якщо не ми, то хто?

Кулеша Яна
с. Гвардійське (Хмельницька область)

За останні 4 роки доля України опинилася під загрозою. Революція Гідності, анексія Криму Росією та війна на Сході України змінили нас, молоде покоління, і спонукали задуматися над долею своєї Батьківщини. Велика кількість молодих патріотів стали на захист України та європейських цінностей. Ми мислимо по-новому і ставимо перед собою нові завдання: маємо мету в майбутньому жити серед європейських народів. Нас надихнули події на Майдані в Києві. Вже тоді, у листопаді 2013 року, почали формуватися перші волонтерські групи допомоги учасникам мітингів.

Євромайдан закінчився смертю понад ста молодих людей, однак, криваві події на цьому не завершилися. Наш сусід та гарант безпеки й недоторканості України вчинив по-хижацьки. З'явилися на нашій території «ввічливі зелені чоловічки». У березні 2014 року Україна не могла дати відсіч цим загарбникам – тоді ми оплакували патріотів, які загинули на Майдані. Росія провела сплановану своєрідну «виставу», яку назвали референдумом. Після Криму такий сценарій хотіли розіграти на Сході та Півдні нашої держави. Навіть повернувся у вжиток старий термін, придуманий імператрицею Катериною II – «Новоросія». З'явилися так звані «ДНР» і «ЛНР» зі своїми кримінальними лідерами, а місцеве населення неабияк злякалося. Росія прийшла їм на допомогу із сучасними танками та «Градами», і саме в цій гібридній війні відновлювалась українська армія, відбувався підйом патріотичних почуттів.

Велику роль у допомозі армії що тоді, що сьогодні відіграють волонтерські загони. Про це свідчать бійці підрозділів Збройних сил. За даними соціологів, 78% українців допомагають бійцям. Долучилася до волонтерства і молодь з різних регіонів України. Своїми листівками та побажаннями вони підносять бойовий дух солдатів.

Ми, учні Гвардійської гімназії, не залишились осторонь, адже жителі нашого села боронили й боронять наш спокій і мир на Сході України. У 2015 році на засіданні учнівського активу було вирішено створити ще одну волонтерську групу – «Благочинність». Варто зазначити, що вже декілька років поспіль у гімназії діє волонтерський загін «Спадкоємці Перемоги». Учнівська ініціативна група допомагає ветеранам Другої світової війни, солдатським вдовам та дітям війни.

З 2015 року я ввійшла у волонтерську групу «Благочинність». Перша акція групи – відвідування поранених бійців у Хмельницькому військовому шпиталі. Ми привітали солдатів з Днем Святого Миколая та Різд-

вяними святами. Навіть зараз ми продовжуємо їх відвідувати. Колектив налагодив співпрацю з рядом обласних волонтерських організацій. Хоча виділити такі з них, як благодійний фонд «Центр Добриня», «Патріоти України» та «Хмельницький Армія SOS».

Серед учнів гімназії було проведено ряд акцій. Старші школярі в'язали маскувальні сітки, учні середніх класів допомагали сушити сухарики до «гарячих чашок», щоб солдати на бойових позиціях мали можливість поїсти гарячого супу. Збирали гілочки смородини, вишні, малини та подрібнювали їх для чаїв. Часто наші волонтери відвідують «Центр Добриня» і беруть участь у фасуванні продуктів, одягу, ліків для відправки на Схід. Останнім часом зайнялися збором овочів серед жителів села, щоб хмельницькі волонтери переробили їх на «сухі борщі» та «супи». Наші малюки, учні молодших класів, часто передають через групу «Благодичність» вірші, листи, малюнки.

Під час проведення відкритих виховних заходів «День Гідності та Свободи» та «Вшанування Небесної Сотні», нашу гімназію відвідують хмельницькі волонтери та односельчани, які перебувають чи перебували в зоні АТО. Запрошені на наші виховні заходи гості діляться спогадами про перебування на Майдані та Сході України. Також наші відвідувачі, якщо є така можливість, передають речі, які пов'язані з цими подіями. З 2015 року наша група створила музей «Згадаємо усе, пам'ятаємо усіх», присвячений Євромайдану та гібридній війні на Сході. Музей кожного року поповнюється новими експонатами. На мою думку, один з найцінніших – земля з уже легендарного Донецького аеропорту. В музеї проводять екскурсії для учнів не тільки нашої гімназії, а й сусідніх шкіл. Ми неодноразово отримували дипломи та подяки за свою роботу від обласних та міських волонтерів. Останню таку було вручено у Міжнародний день волонтера 5 грудня 2016 року від Хмельницької обласної державної адміністрації.

У 2017-2018 навчальному році наша група продовжує свою діяльність, поповнюється новими активістами. Ініціативні учасники групи, після трагічних подій в Авдіївці, провели серед учнів акцію зі збору теплих речей та харчів, щоб допомогти дітям постраждалого міста. Всі ці речі волонтери відправили за призначенням. 17 грудня 2016 року серед учнів середньої та початкової школи було проведено акцію з виготовлення новорічних іграшок своїми руками. Вироби були продані в Хмельницькому на Різдвяному ярмарку напередодні Дня Святого Миколая. Виручені кошти пішли на закупівлю термобілизни для воїнів.

Після трьох років війни багато людей розчарувалися політикою влади. Волонтерська ініціатива зменшується, з'являються псевдоволонтери, які збирають кошти невідомо на які потреби. Люди все більше розчаровуються, однак, наша група дотримується гасла: «Якщо не ми, то хто?».

Ми допомагатимемо нашим воїнам та постраждалим громадянам доти, доки на Сході України не запанує мир і перемога.

Мистецтво – моя зброя

Борзова Вікторія
м. Харків

Я ніколи раніше не приділяла великої уваги волонтерству. Але так було до війни.

З початком активних бойових дій на Сході України, геть втратила спокій. У такий час важко сидіти, склавши руки, та спостерігати, як гинуть перші добровольці. Я зосередила всі свої думки щодо того, чим саме можу допомогти захисникам. За мить згадалася давня любов до художньої творчості та відповідна освіта. Так і виникла ідея створити благодійний Інтернет-аукціон, щоб продавати свої авторські вироби й використовувати отримані кошти на армію. Постав мій проект «Є Україна».

Аукціон я запустила восени 2014 року. Майже відразу на Фейсбуці з'явилася сторінка проекту, яку швидко помітили українці. Туди я викладала фото своїх виробів – прикрашених розписом чи візерунками колишніх предметів війни. Здається, в моїх руках вони одержували нове життя. Відтак, небайдужі користувачі Мережі почали купувати вподобані оригінальні вироби, а наші хлопці на Сході – отримувати підтримку.

Згодом до розписаних предметів додалися плетені браслети, пояси з паракорду, картини, вишивки, прикраси, ляльки, гравіровані армійські жетони тощо. Особливе місце посіли ювелірні лоти, зокрема, прикраси у вигляді військової атрибутики. Наприклад, з денця гільзи я виготовляла сегменти, з яких або набирала браслети, або спаювала їх у каблучку.

Для того, щоб учасники аукціону не втрачали ентузіазму допомагати, я подумала і про родзинку проекту, а саме – вияв моєї вдячності за допомогу. До основних посилок, які от-от вирушать до покупців, почала вкладати дрібні сувеніри ручної роботи. І, щиро кажучи, це непогано спрацювало: окремі учасники почали згодом повертатись і купувати інші лоти та розповідати про них друзям.

З часом до участі в аукціоні долучилися діаспоряни. Найбільша кількість моїх лотів відправились у Канаду. Один з учасників навіть запропонував виставити мої вироби на канадському благодійному аукціоні. Я погодилась, і виручені на цьому заході кошти відправила українським бійцям. Цікаво, що згодом географія проекту поширилась і на інші країни – Польщу, Німеччину, Італію, Іспанію, Ізраїль та Японію.

Ясна річ, що втілення такої ідеї в життя вимагає багато часу. В ідеалі, я повинна щодня виготовляти 2-3 лоти і викладати їх у Мережу. Це тягне за собою і написання описів новинок, і створення фото, і публікування звітів за вже продані предмети. До слова, придбання та передача допомо-

ги військовим, а також відправлення лотів покупцям теж входять до моїх обов'язків волонтерки.

За період 2014-2017 років було зібрано більше 1 млн грн. на армію. На них закуплено екіпірування, техніку, аптечки та інші необхідні речі. У перші роки війни допомога розподілялася більш, ніж на 50 підрозділів.

Зупинитися, зійти з дистанції думаю тільки тоді, коли зникне потреба у специфічних речах, які закупляють для військових. Або коли люди перестануть цікавитися проектом. Я періодично запитую в учасників поради: цікавлюсь, що б вони хотіли бачити серед лотів, які в них є зауваження чи пропозиції. Зазвичай, відповіді дуже різняться, але незмінною залишається фраза: «Не зупиняйтеся, будь ласка». Допомога фронту все ще потрібна, особливо добровольцям, які воюють без зарплатні та забезпечення. Можливо, у подальшому, проект з підтримки бійців на фронті перейде на допомогу виключно пораненим, але поки що допомога таким військовим виділяється тільки після звернення.

Дуже хочеться, аби українці стали активнішими, і не тільки в волонтерстві та допомозі бійцям, а й у прояві власної громадянської позиції. Нашій країні доведеться пройти ще через низку випробувань, у тому числі, запустити нові реформи, а це можливо тільки за умови активності в суспільстві. Волонтерський рух став хорошим початком нашої спільної справи з розбудови сильної України.

Сподіваюся, що ця єдність і надалі допомагатиме нам разом досягати спільних цілей.

Волонтерство як стиль життя

Косовська Аліна
м. Авдіївка (Донецька область)

Я довго вагалась, до якої категорії краще віднести свою історію. Моя війна почалася з волонтерства. В один момент я просто зрозуміла, що є люди, які потребують допомоги, і я не маю права лишатись осторонь. Тоді, на початку, все здавалось якимось страшним сном. І в душі жевріла надія, що все закінчиться так швидко й непомітно, як і почалось.

Буремний 2014 рік я застала 16-річною дівчиною. Їхати на фронт не рвалась, бо розуміла – не візьмуть. Улюблений спорт – художню гімнастику, якому присвятила багато років, не хотіла покидати назавжди. Тим паче, коли випала можливість тренуватися у першій в Україні «Школі Дерюгінних» у Києві. Все ще вірила, що конфлікт на Донбасі – ненадовго. До кінця року має закінчитися. Ну скільки ж ще горя випаде пережити нашій країні? Коли мала натхнення, уривками записувала спогади про все, що відбувалося навколо.

...Прохолодний дощ рясно поливає столицю. Люди поспішають загорнутися в плащі та втекти до теплих домівок. На автобусній зупинці біля метро «Академмістечко» я залишаюся на самоті – тендітна дівчина в тонькому спортивному костюмі української збірної. На старенькій спортивній сумці тріпоче промокла синьо-жовта стрічка. Мої ноги оточені чотирма величезними мішками гуманітарної допомоги. Краплі дощу стікають обличчям та змішуються зі слезами. Я почуваюся безсилою і безпомічною. Але блискучому мегаполісу, здається, неважливі проблеми нещасливих людей. Тих, хто кинув все та втік з-під обстрілів. Їм добре і так.

Старенький тролейбус везе мене в Пущу-Водицю. Темні вулички зловісно всміхаються крізь пелену осінньої зливи. Виходжу на повороті та йду навпростець крізь ліс ще декілька кілометрів, до колишнього санаторію «Джерело». Стара двоповерхова будівля, що ніби от-от розвалиться, заховалася у густих лісах. Їх ніхто не бачить. Ніхто не шипить їм услід: «Сепари кляті!».

Усередині – стіни, завішані синьо-жовтими прапорами та дитячими малюнками з зображеннями українських солдатів. Так, тут мешкають переселенці з Донбасу. Але не ті «прихильники Новоросії», які виїхали звідти на блискучих іномарках і зараз пересиджуються на Львівщині. Тут живуть ті, хто покинув Батьківщину в останній момент, коли їхні міста вже розсипалися під потужними артобстрілами. Вони всі люблять Україну, і згодні робити для неї все, що в їхніх силах. Але Україна про них, здається, забула. У старий санаторій, захований в Пущі-Водиці, крім мене та ще декількох волонтерів, ніхто не приїжджає.

...Спочатку я збирала речі для переселенців на Інтернет-барахолках, де люди віддають безкоштовно вже не потрібний їм одяг та предмети побуту. Згодом люди з мого оточення побачили, чим я займаюся, і також почали приносити речі. За час волонтерства мені довелося змінити більше п'яти орендованих кімнат у столиці. Ніхто з господарів не міг стерпіти, що моє помешкання незмінно перетворювалося на склад, де майже щодня я сортувала, приймала та відвантажувала речі. А дозволити собі винайняти окрему квартиру не могла, адже всі гроші віддавала на фронт. Деколи навіть на їжу собі залишала копійки – булочки, купленої в підземному переході за 5 гривень, якраз вистачало на день, щоб не померти з голоду. Працювала з «гуманітаркою», здебільшого, вночі, бо по вісімдесят годин на день проводила в спортивній залі. З часом допомогу переселенцям відклала і зайнялася бійцями «Правого сектору», яким ми передавали допомогу в Піски.

Києву було байдуже. Хрещатиком так само крокували чоловіки в дорогих костюмах, які не звертали уваги на дівчину в спортивному одязі з важкими сумками. Ніхто жодного разу не запропонував допомогти. Навіть просто донести речі до метро. Блискучий мегаполіс, який я завжди так любила, ставав все більш чужим. Він ніби відштовхував усе те, що нагадувало йому про війну. І я прийняла його виклик, зовсім неочікувано для себе.

Якось на спортивних змаганнях я відчула щось дивне. Замість звичного мандражу – нав'язлива думка про війну. А коли співала український гімн на п'єдесталі пошани, перед очима виник образ заплямованого кров'ю українського прапорця на бронетранспортері, що трапився мені на фото кілька місяців тому. Далі я вже не витримала.

У віці 16 років мене б не взяв на фронт жоден бойовий підрозділ. Тому, для початку, я записалася до Інформаційного центру «Правого сектору», який також працював на Сході України. Сподівалася вже звідти потрапити на передову. Для початку мене відправили в навчальний центр добровольців – у Десну, адже хоч ми й журналісти, але на війні – а там усяке трапляється. Про вік довелося збрехати – сказала, що мені 18, інакше б одразу відмовили.

Як я й планувала, почала свій шлях на Донбасі військовим кореспондентом у складі ДУК ПС. Просто відчувала, що мені за честь бути поруч з тими, хто захищає мою країну. Просто сидіти з ними, людьми, якими безмежно пишаюся. Знімати їхню пекельну роботу. Розповідати про тих, про кого ніколи не розповість телебачення. Допомогати їм у побуті та підтримувати морально. Але доля розпорядилась інакше.

В Інформаційному підрозділі, в який мені пощастило потрапити, на передову журналістів не відправляли. Лише іноді, в супроводі командира батальйону, який приїжджав на пару годин, а потім хизувався фотогра-

фіями на фоні руїн у «повній бойовій». Такої амуніції, як у командирів, у простих бійців не було. Вони мовчки робили свою справу, а не приїжджали за порцією піару в супроводі Інформаційного підрозділу. Я нестерпно хотіла бути поруч з ними. Хай навіть не знімати і не писати, я була згодна допомагати чим завгодно. І доля всміхнулася мені.

Перший раз на справжню війну я потрапила з медиками. Медичний вишкіл я не проходила, та і взагалі розуміла, що медицина – не моє, але іншого вибору в мене все одно не залишалося. З Інформаційним підрозділом я посварилася, в бойовий батальйон неповнолітню дівчину без відповідного досвіду ніхто брати не хотів, грошей на оренду житла в столиці вже не було, а лишатись одній в прифронтовому місті, чомусь, було дуже страшно. Там, щоправда, я теж пробула недовго – всього тиждень, поки командир медичного батальйону не дізнався про мій вік.

Через місяць, також з допомогою друзів, я потрапила у розвідгрупу. Хлопці просто забрали мене в село, на околиці якого тримали оборону, і сказали: «Сидітимеш вдома». Перший місяць усіма способами намагалася довести, що я можу бути корисною. По старій пам'яті, просила через Інтернет волонтерську допомогу, купляла необхідні дрібниці та робила звіти. Один із командирів почав учити мене працювати зі снайперською гвинтівкою – думаю, більше з інтересу, ніж з метою зробити з мене справжнього снайпера. Але мені аж надто сподобалася стрільба, тому майже весь час стала приділяти вивченню снайперської справи. Хлопці-розвідники, тим часом, уже брали мене на позиції та на бойові виходи, довіряли мені зброю та ставили чергувати на відповідальні пости. Так, вже на фронті я навчалася бути справжнім бійцем і паралельно забезпечувала групу волонтерською допомогою. Просто тому, що в мене це добре виходило.

Через деякий час з цього підрозділу довелося піти, теж через вік. Боятися Донбасу я вже перестала, тож зняла квартиру в Краматорську і почала їздити на передову до інших підрозділів. Багато хто відмовляв, але деякі, все ж, погоджувалися мене взяти. Це були важкі часи, але я вже чітко для себе визначила, що хочу бути на фронті, тому не здавалася. За цей час доводилося виконувати різні завдання – бути автоматником піхоти (просто чергувала в окопах разом з іншими), отримати снайперську гвинтівку та зайнятись улюбленою справою, ходити в розвідку. Один раз навіть спробувала зібрати та очолити добровольчу групу, щоправда, не дуже вдало – півтора місяці ми тримали дві позиції та блокпост, після чого частина бійців перейшли до ЗСУ, а решта роз'їхалися по домівках.

З часом із Краматорська я переїхала до Авдіївки – міста, яке хоч і на лінії фронту, зате, маленьке й затишне. За той недовгий час, що прожила тут, я встигла його полюбити. Особливо патріотів України, яких в Авдіївці дуже мало, але вони – справжні, бо важко бути патріотом в десяти

хвилинах їзди від Донецька. Значна частина мешканців міста, на жаль, проросійські, іншим відверто все одно, під чийм прапором жити. Лише маленький відсоток мешканців Авдіївки – патріоти своєї країни. І вони суттєво допомагають військовим – ремонтують машини, збирають волонтерську допомогу, просто впускають додому погрітися та прийняти душ.

Місто живе своїм життям, під незмінну канонаду вибухів та перестрілок на околиці. В густонаселені райони тепер, дякувати Богу, снаряди прилітають рідко, більше на околиці, в стару частину. Там приватний сектор, і поблизу – лінія фронту. Але всі вже звикли. На околиці міста є гарний кар'єр. Як ідеш до нього, то з пагорба бачиш Ясинувату, ті будинки, де ворожі позиції знаходяться. В гарному білому піску валяються уламки снарядів, а неподалік часто «прилітає», бо вже позиції близько. Але все одно ходимо туди купатися, бо звикли, і сприймаємо війну, як щось буденне. І військові, і місцеві.

ЗМІ часто перебільшують. Наприклад, коли взимку 2017 року обстрілювали місто, в пресі казали всілякі страшні речі, на кшталт: «Авдіївку зрівнюють із землею». Тоді в мій будинок також прилетів снаряд, тому деякий час я провела в місті. Все було не настільки страшно, як казали журналісти. Так, були обстріли, гинули люди, але не в таких масштабах, як про це повідомляли. На фронт також часто приїжджають журналісти, знімають старі «Смерчі» і потім пишуть: «Сьогодні ми застали сильний обстріл». А іноді навпаки: просимо їх зняти сліди свіжого обстрілу, а вони ходять і котиків знімають. Здається, що ЗМІ часто висвітлюють те, що їм замовляють, а не правду.

Своє 18-річчя я святкувала на передовій. Уривками пам'ятаю, як тоді весь день бігала по окопах, повних бруду, та збирала списки потреб, ну, і звісно, подарунки від колег – набой та гранати. Тоді вже я була в Тактичній групі «Білорусь», яка, незважаючи на мої стать та вік, погодилася мене взяти.

На передовій так само писала уривки з життя, які хочу колись у майбутньому зібрати в книгу. Ось один, наприклад: «Кулі весело посвистували нагорі. Добре, що напередодні ми встигли закласти новий опорний пункт мішками трохи вище людського зросту – тепер лише було чути, як вони врізаються в мішки або посвистують над головою, перелітаючи десь на дорогу. Я вже вмостила свій автомат у вузеньку бійницю і готувалася стріляти у відповідь. Свист куль змінився на вибухи. В 50 метрах від нас розривались ВОГи. Треба буде завтра отримати підствольник і закидувати їм у відповідь».

Коли все стихає, здається, що пройшла ціла вічність. А глянеш на годинник – лише двадцять хвилин минуло. Ще півтори години стояти на посту, прислухатись до оманливої тиші, вглядатися в химерні руїни, що

виглядають ще зловісніше в зеленуватому світлі нічника, і чекати. Терпляче очікувати, чи не просвістить над головою чергова куля. Чи не вирнеш ти саме в цей момент у вузьку бійницю. А втім, на посту так не розмірковуєш – просто сидиш в окопі, сьорбаєш гарячий чай, щоб не замерзнути остаточно, і чекаєш, що буде далі. Скоріш за все, буде зовсім тихо, і ти здаси пост своєму новенькому бійцю, який тільки-но приїхав на війну, і ще не надто впевнено тримає автомат у руках, і підеш в теплу хату. Хто його зна, що буде на його зміні. Ти теж колись була такою. Необстріляною. Тобі всі намагалися допомогти, а ти тільки бісилася від цього. Тому лишаєш його в окопах, а сама навпомацки добираєшся до ліжка.

Прохолодно. Хлопці забули підкинути дров у пічку. Присвічуючи смартфоном, шукаєш тонкі поліна. Немає. Щоб нікого не збудити стуком сокири, не знімаючи куртки, залазиш у спальник. Ще не зима, не замерзнемо...».

Цього року відкрила благодійний фонд в Авдіївці (Благодійний фонд «Зорі надії»). На фронті часто перемиря і немає чим зайнятися, тоді я їду додому та роблю добрі справи. У відпустці та на ротації, щоб не сидіти без діла, роблю благодійні ярмарки, де збираю кошти для свого підрозділу. Ми досі неоформлені добровольці, зарплат у нас немає, тому завдяки благодійному фонду, ми майже усім забезпечені та рідко звертаємося до інших волонтерів. Зрештою, їм і так важко. А на ярмарках продаю розмальовані гільзи, які роблю сама у вільний від роботи час. Колись починала малювати на гільзах просто заради задоволення, тепер це перетворилося на серйозний благодійний проект. Також зайнялася музеями АТО – тут часто трапляються цікаві експонати. Їх ми віддаємо до музеїв. Зараз є чотири нових музеї АТО, яким я збираю артефакти. Після війни мрію продовжити займатися благодійністю: спочатку допомагати з реабілітацією важкопораненим бійцям, а там видно буде. Війна – наша справа честі, тому я поки що тут. А взагалі, люблю робити добрі справи, чим в майбутньому і займаюся.

Шкодую про загиблих та поранених друзів. Про тих, кого ця війна залишила без домівки. Війна – це завжди негатив, вона несе смерть і руїни. Але з іншого боку – під час війни ми стали іншими. Сміливішими, рішучішими та впевненішими в собі. Як не дивно, саме завдяки війні я стала такою, якою є тепер. А болючі згадки про непоправні втрати лише додають сил іти вперед по життю і ні перед чим не зупинятися...

Алое вера

Мартинішина Альона
м. Маріуполь (Донецька область)

Протягом життя кожна людина робить вибір. Це може бути якесь маленьке рішення, непомітне для інших. А може бути грандіозне, яке вплине на життя багатьох.

Маленька дівчинка мріяла в дитинстві стати героєм, допомагати тим, хто цього потребує. Внутрішня сила та бажання привели її до сірої, непримітної будівлі. Тут цілодобово працюють справжні супергерої, які живуть серед нас! З першого погляду, це звичайні тендітні та сором'язливі жінки (переважно жінки). Але якщо придивитися, то можна побачити неймовірну роботу та велику силу. Вони допомагають, рятують та навчають людей долати труднощі. Це наш рідний Центр соціальних служб. Та дівчинка опинилася поряд з працюючими бджілками. Складно бути завжди твердим, знаходити правильні рішення. Але щасливі та вдячні люди надихають на дивовижні вчинки!

Проблеми чужих держав турбують тільки тоді, коли дивишся новини. Ти жахаєшся, коментуєш та даєш поради. А коли вимикаєш телевизор, то дякуєш Богові, що тебе це не стосується. «Егоїстично», – скажете ви! Але це дійсно так. Коли проблеми почалися в нашій країні, ми не хотіли вірити, прийняти це. Навіть коли ми бачили спалахи та чули постріли, все здавалося далеким і нереальним. Але 24 січня 2015 року сталася подія, яка, врешті, змусила нас розплющити широко очі та поглянути на страшні наслідки. Обстріл спального району міста став чорним днем Маріуполя. Зруйновані будівлі, авто у вогні, крики, кров та безнадія. Складно писати про це, навіть зараз.

Розгублені люди не знали, що робити, куди звертатися за допомогою. Наші Центри стали для них маленькими вогниками світла в непроглядній темряві. Часто фахівці з соціальної роботи стають буфером між населенням та владою. Всім треба було мобілізувати сили, а ускладнювало становище те, що Маріуполь знаходиться на межі проведення антитерористичної операції. Наше рідне місто стало «сірою зоною». Не всі були здатні витримати напруження: звуки вибухів зовсім поряд, розповіді переселенців про їхні знищені міста та села. А останньою краплею став обстріл мікрорайону. І люди почали покидати місто, стаючи переселенцями, яким ми й допомагаємо. Але більшість залишилася для боротьби, непомітної, але важливої для людей, які втратили віру та надію.

У вухах досі відлунюють історії постраждалих людей, а перед очима – флешбеки подій того часу. Кров холоне в жилах, коли згадуєш, як жінка з дитиною розповідає про свою втечу з рідного села через море. Коли

бабуся за столом оплакує свій будинок і тварин, яких там залишила. Вагітна жінка досі чекає чоловіка, на якого не вистачило місця в машині. Пишу ці речення, а мурашки зграями бігають по тілу. У вас бувають дні, коли прокидаєшся та відчуваєш себе не на своєму місці? На кшталт, коли взимку надягнув багато речей, а найнижчий шар перекрутився? Це був саме той випадок! Хто б міг подумати, що таке можливо в наш час. Ніхто не був готовий...

Я порівнюю людей, які присвятили своє життя допомозі іншим, з алое вера. Вони є ліками для однієї людини та для всієї країни! Хорообрі фахівці зцілюють та можуть вколоти за необхідності, щоб мобілізувати внутрішні сили. Для них не проблема прорости в сухій землі, щоб подавати надію. Та головне приховується в назві рослини – віра!

Та маленька дівчина в мені ні на мить не шкодує, що колись вибрала таку складну професію, присвятила свій час допомозі іншим. Усі ми стали великою родиною: не тільки фахівці, але й ті, хто звернувся до нас! Пригнічені, розгублені та відірвані від рідного місця, вони починають жити наново. Хтось почав власну справу, хтось – допомагає іншим постраждалим. Ми разом радіємо взаємним перемогам! Я пишаюся нашими людьми, пишаюся країною. Та всім серцем вірю, що нас чекає світле майбутнє! Бо неможливо так довго жити в напруженні, що вже ніхто терміново не забирає дітей з подвір'я, коли чути звуки обстрілів. Щоб людям доводиться не зважати, коли в будинку блимає світло та дзвенить скло у вікнах, і не повертати голову на спалахи снарядів. Проте, кожна людина в душі молиться про такий жаданий мир...

Чому я – волонтер?

Погорєлова Анна
м. Сєверодонецьк (Луганська область)

За вікном ХХІ століття. Час, коли всі прагнуть демократії, рівності та толерантності. Раніше я не могла собі уявити, що колись помилки історії будуть повторюватися в сучасному світі. Мені здавалося, що зараз люди не такі необачливі, що вони розуміють увесь жах і наслідки воєнних дій. Та я помилялася.

В Україні настали важкі часи. Почалася війна на Сході країни. Вона торкнулася кожного, і на кожному залишила свій відбиток, хоч і різний. Історія мого волонтерства бере початок з настання воєнних дій. До цього моменту я навіть не замислювалася про таку діяльність. У той час займалася саморозвитком, була учасницею багатьох проектів неформальної освіти. У мене була чітка візія того, що завдяки участі в тренінгах, я здобуваю знання, які згодом допоможуть мені змінити майбутнє України. Саме на одному з таких проектів я усвідомила, що можу допомагати людям, яким зараз набагато важче, ніж мені.

Мій перший власний проект виник від усвідомлення того, як складно зберегти свою власну ідентичність під час війни. А під впливом ЗМІ можна досить легко розчаруватися у власній національності. Тому я вирішила створити проект, який би розповідав про українську культуру, її розвиток, особливості і доводив, що саме мистецтво об'єднує людей, дозволяє забути про труднощі й відкрити душу для нового. Цим ми показували, що війна – це лише тимчасова перешкода на шляху до світлого майбутнього. Труднощі є ознакою правильного шляху, бо до великих цілей веде лише терниста стежка.

Спілкуючись з різними людьми з найрізноманітніших куточків України, я бачила, наскільки сильно впливають на них медіа. ЗМІ дуже часто вкладають у мозок спотворену інформацію, яка не відповідає дійсності. Через це і було прийнято рішення про створення проекту, який би розповів, що в наш непростий час важливо свідомо підходити до будь-якої інформації, та дав певні навички «фільтрування» інформації. На таких заходах збиралися підлітки, які були змушені переселитися до Сєверодонецька, та учні, які жили в місті від народження. Це сприяло інтеграції, пошуку друзів та однодумців.

Зараз я допомагаю створювати і реалізовувати різні проекти: творчі зустрічі, тематичні вечори тощо. Нещодавно стала учасницею молодіжної організації, яка чинить багато змін у моєму місті. Мій день волонтера розписаний похвилинно, бо поєднувати громадську діяльність, навчання, хобі й неформальну освіту фізично досить важко. Але я свідомо об-

рала цей шлях, знаю його ціну і готова платити її, бо впевнена, що волонтерська діяльність – це моє призначення. Хоча інколи досить важко морально бути волонтером. Були такі формати, коли люди збиралися, щоб розповісти свою історію, і ці історії вражали.

На мою думку, волонтер – це не просто людина, яка може організувати захід. Це той, хто може допомогти, бо знає, що потрібно людині, і знаходить можливість їй це дати.

Багато людей питають, навіщо дівчині у 15 років зайва відповідальність та незрозумілий клопіт у вигляді волонтерства. Запитуючи це, на жаль, ніхто не усвідомлює, що є покликання душі, за яким хочеться йти, і яке робить мене щасливою людиною за будь-яких умов. Але є і цікавіші питання, які періодично лунають у моєму оточенні: «Коли ти переступиш межу цікавості волонтерства?». Насправді, це питання викликало багато роздумів у мене. Я досить довго не могла прийти до якогось рішення, але відвідавши нещодавно міжнародний проект у Польщі, таки знайшла відповідь. Якщо ти «хворієш» волонтерством, якщо задоволені очі людей мотивують тебе, ти не зупинишся. Громадська діяльність може набувати різних форм та рівнів, але актуальності для мене вона не втрапить, бо це – один із компонентів мого щастя.

Я думаю, що зараз з'являється все більше волонтерів з активною громадянською позицією. Вони прагнуть особистого розвитку, показують на власному прикладі, що для духовного збагачення не існує кордонів і віку, та доводять, що мріяти і діяти ніколи не пізно. Цим і мотивують інших. Напевно, саме активна громадянська позиція і є свідченням зрілості суспільства, адже такі громадяни рухають країну вперед. Якщо кожен громадянин України подумає, що він може зробити для розвитку своєї країни, то ми зможемо змінити наше майбутнє, розігнати той дим, який зібрався над нами. Ми зможемо спокійно жити, і нам не будуть потрібні військові волонтери: вони зможуть допомагати з розвитком інших соціальних сфер.

Я щиро вірю у світле майбутнє нашої Батьківщини. Я точно знаю, що моє волонтерство та діяльність інших небайдужих людей обов'язково дадуть свої плоди. Пам'ятайте: лише разом ми зможемо змінити країну на краще, лише разом ми спроможні робити глобальні зміни, але починати потрібно з малого. Доля не може просто так дати нам світле майбутнє. Воно дороге коштує. Слабкі люди не заслуговують його, тому вона і випробовує нас. Українці – сильна нація, яка здатна вибороти щастя для себе. Не здавайтеся, йдіть до мети. Просто мріяти мало, потрібно ще й діяти. Тому я бажаю всім переосмислити значення самого себе у світі та усвідомити, що разом ми непереможні. Сила в єдності!

Листи до найдорожчого солдата

Руднік Галина
смт. Смига (Рівненська область)

Я думаю, це страшно...

Я думаю, це неймовірно страшно...

І дякую Богу, що я і моя сім'я тільки думаємо, а не знаємо, що в повному значенні означає це жахливе слово «війна», хоча мій брат – офіцер Збройних Сил України. І у свої молоді недосвідчені 23 роки вже мусив командувати підрозділом солдатів, віддавати їм накази і відповідати за їхнє життя. А наша 50-літня мама за час його перебування в зоні АТО повністю посивіла. І не було такої ночі, коли б вона спала спокійно, і такого ранку, коли б вона без тривоги телефонувала сину.

Напевно, немає жодної родини в Україні, яку б не зачепила ця безжальна війна.

Звичайно, окремих слів підтримки, розуміння та співчуття потребують тисячі вимушених переселенців, які в одну мить втратили все. Нам, тим, хто проживає на мирній території, легко щось казати, радити, але важко навіть уявити стан і почуття людей, які вже ніколи не зможуть повернути собі рідного дому, друзів й оточення такими, якими вони були до війни.

Я пишу – і так важко на душі. Скільки втрат, скільки сліз! Тисячі дітей залишилися сиротами, тисячі молодих батьків поховали своїх ще юних дітей. Ніщо, ніщо не може виправдати смерті людини!

Війна змусила кожного з нас мобілізуватися та згуртуватися довкола спільної біди – зайнятися волонтерством. Соромно зізнатися, але слова «волонтер» до війни в моєму лексиконі не було. Та з початком військових дій на Донбасі, здається, кожна свідомо людина зрозуміла, що прийшов час діяти, долучатися до хороших справ, допомагати. І коли вперше в нашому маленькому селі на 300 дворів почали збирати допомогу на фронт, волонтером став кожен.

Найбільшим осередком волонтерської діяльності стала школа, а рушійною силою – тендітна енергійна педагог-організатор Наталія Романюк. Навколо її ідей згуртувалися не тільки діти, а й ми, батьки, вчителі та інші жителі села. Діти ж малюють солдатам малюнки, пишуть листи.

Одного разу моя 8-річна доня Софійка запитала: «Мамо, а що ж я маю написати в листі солдату? Я ж його зовсім не знаю.» Я відповіла: «Подумай про свого найдорожчого воїна. І спробуй». Ось що вийшло:

«Привіт, дорогий солдате! Мене звати Софійка. Ти мене не знаєш, аледесь біля тебе є мій дядя Ваня. Він теж солдат. Я його дуже люблю. Він веселий, і коли приїжджає до нас, ми граємо з ним в доганялки. Він дуже

швидко бігає. Бережи його! Ви там подружіться, і приїжджайте до нас в гості. Я дякую тобі, що ти не пускаєш до нас війну, і я можу ходити до школи й гратися з моїми друзями. Будь обережним!».

До Дня Святого Миколая та новорічно-різдвяних свят організуються акції, і ми, як класні керівники, допомагаємо учням приготувати пакуночки з різними гостинцями, смаколикami та сувенірами.

У стінах школи влаштовують майстер-класи, на яких дітки виготовляють обереги для своїх захисників.

Перед великим християнським святом Пасхи ми, батьки з дітками, вдома готуємо так звані «пасхальні кошики» зі всіма атрибутами свята. І кожен уявляє, як його смачною пасочкою ласують бійці на передовій.

Ще влаштовуються шкільні ярмарки, на яких діти продають домашню випічку, фрукти, а виручені кошти віддають на АТО. Здавалося б, такі звичайні речі, а вони гуртують усю шкільну родину, наші сім'ї навколо суспільно важливої та актуальної теми. Ми, наприклад, усією сім'єю думали, що будемо готувати на цей раз, і всі разом ставали до роботи. В таких речах і є суть волонтерства – робити, віддавати те, що можеш, заради високої безкорисної цілі.

Коли держава почала краще забезпечувати армію, волонтерський рух трохи притих: продукти харчування, які селяни щедро віддавали зі свого столу, вже не є такою необхідністю. Тому на перше місце стала моральна підтримка військових. Діти й далі пишуть листи, готують цікаві подарунки-сюрпризи до Нового року.

А найголовніше – прийшло розуміння, що волонтерська допомога є важливою і на мирній території. Тому тепер всією Смизькою об'єднаною територіальною громадою допомагаємо дітям-сиротам місцевих інтернатів.

Вірю, що скоро прийде час, коли стане соромно не бути волонтером. Адже скільки людей потребують не тільки якихось елементарних матеріальних речей, а й звичайного спілкування, підтримки і нашої теплої посмішки!

Я – лише пішак на лінії вогню: історія військового психолога

Сайфудінова Карина
м. Львів

Тихо. Тиша в думках.
Порожньо. Порожнеча довкола.
Холодно. Холод у серці.

Сиджу у військовому госпіталі. На самоті. Нарешті є час зібратися з думками, виплакати. Мені стає легше, коли я пишу про все, що гірко переповнює мою душу. Цей потік літер, слів, словосполучень хаотично летиться на пожовклий, солоний від сліз аркуш паперу.

Думаю, а від того стає тільки гірше. Якби я не мала для цього часу, була би сильнішою. Я би діяла замість того, аби пускати недоречні сльози. Я не повинна сидіти тут, у комірчині госпіталю, я маю бути поруч із тими, хто потребує моєї допомоги. А я не можу. Так, я той психолог, якому, здається, необхідна терапія.

Яким би різнобарвним не був наш світ, як би не квітнув він навесні ніжними абрикосами, як би не пахнув кисло-солодким бабусиним яблуневим варенням, я відчуваю себе тут, серед людей, зайвою.

Вони не розуміють. Не знають. Не усвідомлюють.

Люди ніяк не хочуть збагнути, що йде війна. Що летиться гаряча темно-червона кров. Мені серед них бридко. Жадібні, егоїстичні особи. Кожен, хто поза межами АТО, живе своїм життям, радіючи, сміючись, турбуючись лише про себе. Вони п'ють каву зранку, а йде війна. Вони ходять за покупками, радіючи себе черговою порцією ванільного морозива, а йде війна. Вони дивляться мильні опери, а йде війна.

У нас тут усе зовсім по-іншому. Ні, звісно, волонтери можуть дістати і каву, і морозиво, але нам цього не потрібно. Тут тебе це не турбує. Хочеться спокою, тиші, миру. Так, нам хочеться миру.

Моя місія, безумовно, невелика. Я – лише пішак на лінії вогню. У госпіталі, коли до нас прибувають пошматовані молоді хлопці із гарячими нескореними серцями, я, психолог із 8-річним стажем роботи в МНС, гублюся й панікую. Від їхніх історій, їхніх доль, їхніх сповідей немає сил навіть плакати. Просто сиджу, мовчу і слухаю. А це ж так для них важливо. Їм треба виговоритися. Їм необхідна підтримка.

Нещодавно до нас привезли хлопця без обох ніг. Він залишиться калікою на все життя. Життя, яке міг би провести нормально, як звичайний чоловік, що має забезпечувати сім'ю, захищати жінку, піклуватися

про дітей. Але він не жаліється. Мужньо витримав операцію і тепер проходить курс відновлення. Я ніяк не можу вивести його на щирі розмови сам-на-сам. Він ховається десь глибоко в собі, зачинає для зовнішнього світу двері у світ свій внутрішній.

У моїх очах він герой. Що вже казати, він ним і є. Справжній, мужній, незламний і нескорений герой. Захисник неньки-України, кожного з нас. Навіть тих жадібних і егоїстичних осіб, які п'ють каву і дивляться мильні опери, деградує перед телевізором, поки він тут, у військовому шпиталі, вимушений миритися з думкою, що більше не є повноцінним тілесно. Однак, духовно, морально він вищий від усіх нас. Він – справжній герой.

От саме зараз, коли я сиджу на самоті у холодній напівтемряві комирчини госпіталю, розумію, що варто лише вийти за її межі, пройтися коридором, час від часу зазираючи в лікарняні палати, – і я матиму честь поговорити із десятками, навіть сотнями молодих і не зовсім чоловіків, чие горде звання – захисник України.

Мені стає соромно. Я перебуваю в постійному страху викриття. Бояюся, що всі герої, якими я так захоплююся, яким я життєво необхідна, зрозуміють, що я безсила проти їхніх проблем. Я не поверну їм утрачені частини тіла, не змушу забути жахи війни. Як я можу допомогти вояку, що сам залишився без руки? Його бойового товариша, найкращого друга з дитинства підірвало, дівчина, залишивши свого героя, знайшла йому мужнього захисника України, заміну. Я тут безсила.

Мені хочеться здатися. Поїхати звідси якнайшвидше. Повернутися у свою паралельну реальність, де немає жахів війни, де би я не прокидалася вночі від гуркоту пострілів, від гарматних канонад.

Я не можу. Не повинна. Не маю права. Я потрібна тут своїм бійцям.

До деяких із них ніхто не приїжджає. Вони самотні у своєму горі, самотні на лінії вогню. Самотні серед тих егоїстичних жаднюг, що напихаються ванільним морозивом і живуть власним життям із ніжно абрикосовим запахом і кисло-солодким яблуневим присмаком, поки герої вимушені безнадійно проводити свої найкращі дні на старих ще «совкових» матрацах, думаючи про шанси, можливості, перспективи, яких їх позбавила війна.

Тоді на допомогу приходжу я. Темні ночі і не менш темні дні я проводжу поруч зі своїми бійцями, намагаючись хоч якось полегшити їхній біль. Із деякими з них ми багато розмовляємо. Навіть вдається викликати в них посмішку, інколи, проте набагато рідше – сміх. Натягнутий такий, не зовсім щирий, занадто напружений. Але ж сміх! Вони відмовляються плакати. Ані сльози не вичавлять із себе. Тоді як я, коли вони мені сповідаються, цеглинка за цеглинкою розбираючи стіну болю у своїй душі, можу ридати, захилинаючись болем власним.

Декому з бійців не потрібні розмови. Їм необхідна мовчазна підтримка, аби просто поруч був хтось, кому вони не байдужі. Хто їх не зрадить. Ми сидимо й мовчимо. Тягнуться секунди, хвилини, години, дні, а ми мовчимо. Ні слова. Тиша. Напружена, несамовито гаряча тиша. Здається, варто лиш запалити сірник – і полум'я нерозуміння, осуду, болю, ненависті схопить нас усіх у свої міцні обійми і спопелить кожного до купки жалю й нездійснених сподівань.

Війна змінює людей. Війна змінила мене.

Мені час іти. Варто закінчувати цей вияв слабкодухості. Збирати залишки сили, ковтати гіркі сльози, відкривати свою вигорілу до самої суті душу для сповідей тих, кому зараз у тисячі разів важче, ніж мені.

Моїх бійців, моїх захисників, моїх героїв.

Я знаю, як пахне війна...

Троченко Юлія
м. Миколаїв

Одні виявилися боягузами, інші – ледарями, які вміють лише гарно говорити, але була й третя група людей. Це герої. Ті, хто допомагав й допомагає. Як на мене, героєм є саме та людина, яка пожертвувала чимось важливим, або навіть власним життям, заради когось або чогось. Зіштовхнулася з цим і моя матуся Світлана Анатоліївна Троченко.

Мій брат Володимир знаходився у роті зв'язку 79-бригади ВДВ. Він отримав свій перший бойовий досвід під Ізваріно Донецької області, де зазнав поранення. Пройшовши госпіталі та тривале лікування, Володя повернувся до військової служби, щоб захищати нашу країну й надалі. Я побачила брата, який не боявся нічого та йшов тільки вперед. Моя мати, Світлана Анатоліївна Троченко, була дуже стурбована долею свого сина. Зрозумівши всі проблеми та труднощі нашої армії, вона, за покликом свого серця та підтримкою небайдужих людей, створила волонтерську організацію «Волонтер – 79».

Не плачте, постріли рушниць,
Вам не убити силу духу!
Погасне все, але зіниць
вогонь не вщухне,
все не вщухне...

Почалася ретельна праця зі збору необхідних речей для військових: питної води, теплого одягу, добрих слів підтримки від дітей Миколаєва нашим воякам у листах і малюнках. За тривалий час поїздок Донеччиною та Луганщиною мама на власні очі побачила страждання місцевого населення, яке усвідомило, що «руський мір» несе тільки бідність, руйнування та загибель колись дуже багатого регіону. Розповідала мені, як там люди, внаслідок важкого наступу війни, втрачали власне житло. Боляче було дивитися на тих, для кого час зупинився й став темно-сірим. Це дуже страшно, але зупинятися мама не збиралася.

У час, коли мій брат та мати знаходилися в зоні бойових дій, я дуже за них переживала. Але, водночас, мене переповнювали гордості за своїх близьких, які, кожен по-своєму, вкладали частинку власного життя в мир і спокій країни. Я дуже пишаюся тим, що в мене така сім'я – Сім'я з великої літери: героїчна, відважна, мужня та нескорена!

Наше волонтерське дитинство

Цикунков Сергій, Цикункова Валерія
м. Марганець (Дніпропетровська область)

Волонтерський рух допомоги українським військовим – це всеукраїнський благодійний проект із забезпечення ресурсами українських військових. Виник стихійно із початком військового конфлікту в різних регіонах України; має потужну мережу на території всієї держави, допомагає вимушеним переселенцям із Криму та Донбасу, пораненим, військовим та добровольцям.

Війна – це не лише військові дії. Це і поранені в госпіталі, діти-сироти та вимушені переселенці, старенькі бабусі та дідусі у «сірій зоні», добровольці та волонтери і кожен, хто долучився до добрих справ. І не важливо, чи це були кошти, чи допомога в госпіталі, чи малюнки та обереги, а чи гарячий чай у термосі, принесений на вокзал, з якого військових відправляють у зону АТО.

Наша родина не могла залишитися осторонь. До війни ми завжди допомагали тим, хто цього потребував, і ніколи не задумувалися, як ця допомога називається. Та й допомагали не тому, що так треба, а просто любимо зігрівати людей душевним теплом та підтримувати їх у погану годину.

Жодна благодійна акція в школі не проходила без нашої участі: збирали кошти для онкохворих, речі та шкільне приладдя – для дітей-сиріт; часто возили з мамою домашню випічку до будинку людей літнього віку, годували тварин у притулку.

З початком бойових дій на Сході країни, в нашій сім'ї питання з допомогою навіть не стояло. Спільно з мамою ми пекли пироги та пиріжки, сушили зелень і консервували овочі, робили тушонку та солили сало, пакували посилки для військових на Сході та допомагали пораненим у госпіталі та лікарні ім. Мечникова; збирали речі, білизну; возили посилки до відділення «Нової пошти» та у Дніпро до пункту збору допомоги. Згадати все неможливо, адже коли допомагаєш від душі, то не занотуєш усе до списку, бо це – не головне. Наша мама працює вчителькою у школі, де ми навчаємося. Вона ініціювала організацію волонтерського загону, до якого ввійшли учні її класу. Ми з сестричкою також приєдналися до них – виготовляли плакати й різноманітні вироби та малювали малюнки, які потім відправляли воїнам, щоб підтримати їхній бойовий дух. Так ми прагнули показати, що їхня справа не марна.

Трохи згодом наша родина долучилася до роботи благодійного ярмарку, який проходив щосуботи та у святкові дні. Ми познайомилися з чудовими людьми, які не вважали, що ця війна десь далеко і їх не сто-

сується. Кожного суботнього ранку ми несли солодоші, які пекла мама, на продаж на ярмарок: допомагали розкласти вироби та продавати їх. Не пропускали жодного такого заходу, незважаючи на погоду, втому чи бажання пограти з друзями. Вибору, як такого, не існувало. Втомлені, але щасливі від того, що можемо допомогти, ми поверталися додому після важкого вихідного. Зовсім незнайомі люди, яких ми навіть не знали до війни, стали для нас рідними по духу: Наталя Прохоренко та Микола Триш, Віталій та Галина Галичі. Навіть наша бабуся, попри хворобу, долучилася до створення ярмарку та пакування посилок: її смачні пухкі пиріжки пізнавали далеко за межами міста, у Донецькій та Луганській областях.

Найяскравішим заходом став ювілейний 20-й благодійний ярмарок зі збору коштів учасникам АТО, який відбувся 21 березня 2015 року. В його межах було проведено зустріч з Олександром Щолоковим – добровольцем з нашого міста, який від початку війни боронив нашу країну. Нам було дуже цікаво поспілкуватися з людьми, які не розмежовують біду на «чужу» і «свою», послухати їхні історії про волонтерський рух, долучитися до плетіння маскувальних сіток тощо. Також із непоказною цікавістю та болем ми слухали розповідь солдата про бої, зброю та страшні будні в зоні АТО. Нам дозволили навіть потримати в руках автомат, розібрати й зібрати його. Розповідь учасника бойових дій, нашого земляка, неабияк вразила. Ми почали ще краще розуміти всі жахи війни й цінувати життя, в якому є можливість спокійно вчитися і проживати у рідній домівці з батьками.

Впродовж усього літа 2015 року проходили ярмарки. Зібрані кошти пішли на закупівлю уніформи, взуття, спальних мішків та карематів для марганчан-воїнів АТО. Ми вже знали багатьох військових особисто, з деякими спілкувалися лише телефоном. Однак, майже завжди вони просили дати їм поговорити з нами, дітьми, – тими, заради кого вони і брали до рук зброю. Мама та її друзі не є учасниками жодної організації, але їх знають у всій Україні, бо вони допомагають усім, хто цього потребує. У нас з'явилися нові друзі і серед військових, і серед волонтерів. Це найцінніше – мати опору і не бути самотніми в прагненні допомогти. Так ми познайомилися з волонтерами з Маріуполя, Львова, Харкова та Полтави, з якими підтримуємо стосунки й сьогодні: їздимо до них на свята і тісно співпрацюємо. Пізніше познайомилися ще з волонтеркою з Німеччини Наталею Домерау, яка навчалася з мамою в інституті. Вона допомагає онкохворим діткам в Дніпрі та дітям учасників АТО. Так у нас з'явилися і маленькі друзі, до яких їздимо за нагоди.

Коли і за яких обставин пересіклася наша родина на шляхах війни з Дмитром Пісковцем – важко зрозуміти. Так склалося, що саме через нього ми передаємо багато чого військовим і тепер. І хоч спілкуємося з

ним лише телефоном чи онлайн, але пишаємося нашою дружбою. Зовсім чужа людина стала другом, на якого можна покластися; другом, який допоможе навіть на відстані.

Дмитро Пісковец – житель Харкова, керівник будівельної фірми, який і сам не цурається звичайної будівельної роботи, коли мова йде про потреби військових. Дмитро доставляє власним бусом потрібні медикаменти, запчастини для транспорту, одяг, взуття, продукти харчування; має тісні зв'язки з українською діаспорою в Німеччині й Канаді. Небайдужі люди допомагають зібрати вантаж, закупити паливо. Не раз Дмитро потрапляв під обстріли, але, незважаючи на це, вчасно доставляв медикаменти до шпиталю в Бахмуті та у медроті в Авдіївці і Пісках.

З дивовижною людиною та волонтеркою Женею Федішин зі Львова ми теж познайомилися онлайн. Допомагали разом Дмитру Песковцеву, який опікується 25-м батальйоном «Київська Русь» та Кирилу Долімбаєву – волонтеру з Маріуполя, через якого передавали посилки у 501 батальйон морської піхоти. Женья – невтомна тендітна жіночка, яка працює до пізньої години, а після роботи, разом із іншими з «Серця лева», сушить борщі та супи, пакує лікувальні трав'яні чаї, обходить крамниці в пошуках «щастя» купити щось за знижками, щоб зекономити довірені їй гроші. А щонеділі невтомні бджілочки готують і проводять «Солодкі Домінікани» – благодійний ярмарок солодошів у центрі міста. Всі кошти йдуть на допомогу нашим захисникам. Ми мали змогу відвідати Львів і теж долучитися до допомоги на ярмарку – плести сітки разом з іншими.

Ми з сестрою познайомилися зі справжніми патріотами, які не шкодують часу, сил та енергії і допомагають тим, хто цього потребує. У такі хвилини найкраще розумієш, що добрі справи знаходять відгук у серцях. Навіть звичайні слова підтримки, дитячі малюнки, обереги, і не обов'язково складна оптика та військове спорядження, можуть надати сил воїну, який далеко від рідної домівки захищає наш спокій.

9 листопада 2015 року відбулося наше з сестрою «волонтерське хрещення». Разом із мамою Цикунковою Яною Вікторівною ми мали нагоду відвезти передачу, зібрану нашою волонтерською командою. До Маріуполя ми вирушили завдяки дуже доброму, відповідальному і сміливому чоловіку Дмитру Ніколаєву – жителю Джанкою, який, незважаючи на цькування українських патріотів у Криму, знаходить можливість допомогти не лише морпіхам 501 батальйону, але й часто відвозить необхідне прикордонникам у Херсонській області. Про себе Дмитро мало що розповідав, як дуже скромна людина, але про його щире українське серце і щедру душу краще говорять його вчинки.

У Маріуполь доїхали без пригод. Ми вперше побачили справжні блокпости, на яких чергували військові, зброю, від якої перехоплювало подих; відчували, як це страшно, коли так багато всього «військового» на-

вкруги. Потім, вже вдома, ми ділилися враженнями зі своїми однолітками і застережливо нагадували про вдячність і повагу щодо наших захисників.

У Маріуполі нас зустрів Кирило Долімбаєв – патріот і волонтер за покликом серця. Бійці 501 батальйону приїхали пізніше. Їхньому здивуванню і радості не було меж, хто ж бо очікував побачити дітей, які здалеку привезли їм домашні пиріжки, кексики, вергуни, пироги та інші смаколики? Традиційним було в передачі і сало з часником, тушонка, лимони, яблука, квашені огірки та помідори, капуста. Ми з сестрою також передали солодощі від учасників волонтерського загону ліцею, свої малюнки та малюнки зі школи, прапор з підписами, плакати з найщирішими побажаннями повернутися незабаром до рідних домівок.

Бесіда з військовими тривала недовго, їм слід було повертатися на свій блокпост. Але ми запам'ятали їхні милі посмішки на втомлених обличчях, блиск в очах та веселі й сумні розповіді про те, «як воно на війні». Було дуже приємно, що хлопці не почерствіли на війні, а навпаки – стали глибше розуміти навіть ті звичайні речі, які в буденній течії більшість зовсім не помічають.

Саме тоді ми познайомились із Сергієм Соньком – тим самим, який загинув у грудні 2016 року й був трохи старшим за нас... Такий щирий і неговіркий, але впевнений у тому, що він на «своєму місці», бо «хто, як не він»... «Студент» – його позивний, і саме так він підписався на прапорі, який ми привезли з собою. Час плинув швидко, ми збиралися додому, і нас не залишили без подарунків, найцінніший з яких – прапор з підписами морпіхів. Олег Котельніков особисто написав теплі слова для нас усіх, військові шеврони та «військові» солодощі, мабуть, найсолодші у нашому житті. Було досить зворушливо отримати такий скарб. Коли відправили військових на блокпост, Кирило показав Маріуполь: ми були біля спаленої міськради, будівлі СБУ, знищеної у 2014 році під час захоплення установи, пам'ятного знаку Небесній Сотні.

Найбільше вразила стіна будинку, на якій були написані вірші Ліни Костенко. Вірш зазвучав особливо переконливо саме тут – у місті, яке пережило пекло захоплення і арештів, вибухів у Східному районі, близького сусідства війни. Ми багато чого зрозуміли саме завдяки цій сумній, але повчальній екскурсії. Фоторепортаж з цієї подорожі посів 1 місце у міському конкурсі і вирушив далі, на обласний етап, де ми з сестричкою вибороли III місце та отримали нагороди. Звичайно, цією радісною новиною ми поділилися з нашими новими друзями та подякували їм. Адже без їхньої підтримки та допомоги цієї перемоги не було б.

З приходом осені, потреби військових не зменшилися, а, навпаки, зросли. Якщо з харчуванням ставало легше, то зі збуттям та одягом проблем не меншало. Про це ми дізналися від військових, які приходили у

відпустку. Навіть ми розуміли, що одягти за останнім словом військової моди не можемо, тому вирішили робити те, що в наших силах: допомогти з ярмарком, щоб на виручені гроші купити речі. Ми вирішили продавати не лише смаколики, а й власні вироби, а також українську символіку. Раділи, що такі товари користувалися неабияким попитом. Було приємно, що жителі міста небайдужі, адже деякі, навіть не купуючи нічого, просто залишали кошти. Той ярмарок був ювілейним, 25-м.

У нашій школі кожного року проходить акція «Діти – дітям», у якій ми завжди беремо активну участь: приносимо одяг, зошити, книжки та іграшки. З того часу, як почались військові дії на Сході України, ми з сестрою почали купувати й солодощі на гроші, які нам дарували на свята. Передаємо не лише свої подарунки, а й презенти від інших учнів через друзів нашої мами: у Кремінську школу-інтернат завдяки допомозі Вікторії Мирошніченко, та в школу села Бахмутське Донецької області через Сергія Федорова, учасника АТО, частина якого дислокувалася недалеко від цього населеного пункту та взяла шефство над учнями школи. Ми підписали прапори і малюнки, зробили святкові пакуночки з цукерками та оберегами – ангелами для дітей та військових. Для Вікторії Мирошніченко ми зробили рудоволосого ангела, який з нею завжди. Через те, що посылка прибула під час канікул, військові залишили її у сільраді. Для голови села це було несподіванкою – таких посилок від інших учнів вони ще не отримували.

Згодом у нас з'явилися друзі серед добровольців, а саме ОТГ імені Воловика та 1-ша Штурмова рота ПС. Збираючи посылки, ми ніколи не забували написати листи, підписати листівки чи малюнки, прапори та подаруночки. Якщо була можливість, то наші захисники передавали нам прапори, які вони підписували для нас. Ми маємо вдома свою маленьку колекцію, найдорожчу колекцію у світі, бо вона зігріта теплом вдячності сердець. Але найбільше порадували нас щирі посмішки захисників на фото. Розуміння того, що наша дитяча, можливо, і не така коштовна допомога, надає сил триматися на передовій, вселяє у нас віру в силу добрих справ та надію на мирне майбутнє нашої країни.

Кожен з тих, хто підтримує захисників, ладен на все, аби ця допомога дісталась якнайшвидше. Наша команда не є винятком. Саме тому, незважаючи на нелегкий маршрут, ми вирушили в дорогу до наших друзів – чудових хлопців з ОТГ імені капітана Воловика у Новгородівку. Увесь день та навіть уночі ми допомагали дорослим пакувати та вантажити короби з речами і смаколиками, адже зранку на нас чекала дорога.

Ви навіть не здогадаєтесь одразу, яким транспортом ми їхали... Електричкою! Як дісталися з Марганця до вокзалу в Дніпрі – то вже інша історія, трохи сумна, а про сумне не хотілося б розповідати, бо задоволення від нашого «зеленого волонтерства» ми отримали на все життя. В Дніпрі

ми, нарешті, познайомилися з волонтерами. Вони перебували в куточку відпочинку на вокзалі – дивовижні жінки, які встигають усе й завжди! Передали через них смаколики в госпіталь та лікарню імені Мечникова й поїхали далі. Нас зустріли спершу на вокзалі в Покровську, а потім на базі, як у рідній сім'ї! То було так зворушливо, до сліз в очах та стискання в грудях... Ті люди найдорожчі для нас. Знали ми багатьох лише за фото і позивними через спільних друзів. Кумедно було, коли питали, як знайти одне одного у Фейсбуці, а згодом виявлялося, що ми вже майже рік там дружимо. Здивував прийом, порядок і чітке виконання доручень, налагоджена робота та підтримка, смачна їжа від пані Людмили, військові настанови від досвідченого Бріза, якого не стало пізніше, у липні 2017 року. Бріз обіймав нас із сестричкою з особливим теплом, на нього вдома чекав син нашого віку. Ми слухали гіркі розповіді від Міші Журналіста, Грома, Числа, адже менш ніж за два місяці до того на їхніх очах загинули четверо побратимів, які тримали оборону на шахті Бутівка. Двох з них ми знали особисто, вони і досі дивляться на нас із фото та тримають наші малюнки і листи в руках: Гуцул, Док, Ярік і Легат.

Але найбільше мене здивували їхні очі – ці очі я не забуду ніколи в житті. Очі хлопців – це наша надія на майбутнє, їхній біль, їхня тривога, їхня самовідданість Україні та українцям, їхня безмежна дяка за наш приїзд, їхній смуток від втрати побратимів... Їхні очі – то їхнє все! А як вони раділи, що з дорослими приїхали й ми! Здається, нам запропонували все, що тільки можна було в умовах бази, в наше безпосереднє користування, включно з песиками та котиками. Сподіваюся, що й наші домашні смаколики змогли донести до них затишок їхніх домівок, теплі слова рідних та тепло коханих. Було приємно, що ми брали участь у пакуванні продуктів, які везли на позиції, і навіть доварювали обід для хлопців, які мали приїхати на ротацію. То було незабутньо! Почесно, що саме наш із сестричкою прапор висить на стіні біля світлин із загиблими побратимами... Сльози смутку та вдячності котилися самі по собі.

Три незабутні дні минули дуже швидко, настав час повертатися додому. Було дуже зворушливо, що про наш від'їзд подумали заздалегідь, бо всі машини були на виїзді, але на вокзал нас довезли вчасно. Проводжали нас ще тепліше, ніж зустрічали, і бракує слів, щоб описати ці відчуття. Слова моєї сестри всім запали в душу: «Мамо, а чому вони так сумно посміхаються?» Додому ми їхали також з пригодами, але на то воно і «зелене волонтерство». Сподівалися на швидке побачення та на те, що всі хлопчики будуть живі і здорові! Найдорожче те, що ми відчували надійний захист! Хоч серед найкращих багато хто за віком – ще зовсім діти! Нехай Бог оберігає їх усюди! Тримайтеся, ріднесенькі! Ви – наше все!

Подорож дійшла кінця, але війна ще триває. І ми співіснуємо з цією війною, хоч і кожен по-своєму: одні «на нулях», інші – у волонтерських

пунктах на чергуванні; в дорозі, доставляючи волонтерський вантаж; на кухні, готуючи та пакуючи посилки; в кріслі, за плетінням теплих шарпеток; у гаражі, ремонтуючи військові машини; в госпіталі, витягуючи поранених з того світу; за столом, малюючи малюнок для солдата чи складаючи віршики... І ми у цьому ланцюжку, допоки триває війна, продовжуємо допомагати й підтримувати бійців бодай чимось.

Роботи вистачає усім, бо ми команда – дорослі та менші, й усі працюємо однаково. Іноді здається, що вже вдома нічого потрібного хлопцям не залишилося, що вже неможливо придумати щось особливе, але коли починаємо готувати відправлення, то всі ящики знову спаковуються вщент, складаються нові віршики та привітання, виготовляються чудові листівки та плакати, готуються смаколики за новими рецептами, підписуються прапори... І все це – з домашнім теплом, щирими побажаннями та безмежною вдячністю за нових друзів, нові враження і за наше життя. За ці майже чотири роки розумієш, що зовсім неважливо, скільки нас у команді – 10 чи 1010, головне, щоб очі горіли, щоб душа палала добром, щоб хотілося підтримати когось, і не опускались руки, незважаючи ні на що.